

SÜS BİTKİLERİ SEKTÖR RAPORU

SÜS BİTKİLERİ SEKTÖR RAPORU
2019

1.GİRİŞ

Süs bitkilerini; farklı yöntemler kullanarak estetik, fonksiyonel ve ekonomik amaçlarla üretilen, çoğaltılan ve büyütülen bitkiler olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere süs bitkileri kapsamı ve üretim yelpazesi çok geniş bir sektördür.

Günümüzde artık gıda kadar önemli bir hâl alan sektörümüz, insan psikolojisinin ve sağlıklı nesiller yetişmesinin de bir parçasıdır. Büyüyen ve gelişen şehirlerde nefes alanları yaratmak ve gelecek nesillere çevre bilincini aşlamak bu sektörün sorumluluklarındandır. Gelişen sosyo-ekonomik yapıyla birlikte artan çevre bilinci, özellikle son yıllarda ülkemizde süs bitkileri üretiminin taleple orantılı olarak artmasını sağlamıştır.

Türkiye de süs bitkileri sektörü rakip ülkelere göre oldukça genç ve dinamik bir sektördür. Bakanlığın da desteğiyle ülkemizde yeni gelişen bu sektöre doğru yön vermek ise Süs Bitkileri Üreticileri Alt Birliği'nin görevlerindedir.

Sektörün gelişimi açısından Aralık 2017'de TSE'den resmi standart olarak yayınlanan üç standart, sektörde standart ve kaliteli üretim boşluğunu doldurmaya, haksız rekabeti önlemeye ve uluslararası pazarda rekabet gücümüzün artmasına ciddi oranda katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

- TS 13796 Süs bitkileri- İsimlendirme
- TS 13797 Süs bitkileri – Biçim, kodlandırma ve ölçülendirme
- TS 13798 Süs Bitkileri- Üretim-terimler ve tanımlar

Sektörümüzün en büyük problemlerinden birisi olan arazi sorununun çözümüne yönelik, 24 Mayıs 2017'de 30075 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 'Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' ile hazine arazilerinin sektöre uzun dönemli kiralanmasının önü açılmıştır. SÜSBİR'in çabalarıyla yapılan bu değişiklik sektörümüz adına oldukça önemli bir gelişmedir.

Ülkemiz ekolojisi ve doğal varlıkları, uygun iklimsel ve coğrafi koşulları, pazar ülkelere yakınlığı ve ucuz işgücüne sahip olması gibi önemli avantajlara sahiptir. Bu avantajların katma değere dönmesi ve sektörün dünya pazarında hak ettiği yere ulaşması, mevcut bazı problemlerin çözümü ile mümkün olacaktır.

Sektör ülkemizde tarımsal üretimin en yeni ve gelişmeye açık koludur. Büyüyen şehirler, bulunduğumuz coğrafyada yeniden şekillenen komşu ülkeler ve Türk Cumhuriyetleri hedef pazarlar olarak sektörün hızla gelişmesine imkân sağlayacak durumdadır.

Vizyonumuz, önümüzdeki dönemde ekolojik ve lojistik avantajlarımızı kullanarak, kaliteli üretim ile ülkemizi süs bitkileri üretim ve pazarlama üssü yapmaktır.

2. ÜRETİM ALANLARI, MİKTARI VE DEĞERİ

2.1. Üretim Alanları

2002-2018 yılları arasında süs bitkileri üretim alanları 2,5 kat artmıştır. Bu artışa rağmen sektörün hedefine ulaşması için daha fazla üretim alanına ihtiyacı vardır.

Sektör üretim alanları tarımın genelinde olduğu gibi çok parçalı, küçük arazilerden oluşmaktadır. Üretimde kullanılan arazilerin büyük bölümü kiralıktır, bu durum gerekli altyapı yatırımlarının yapılmasına engel olmaktadır. Yine çok yıllık dış mekan süs bitkileri üretimi için uzun dönemli kiralama (10 yıl ve üzeri) yapılmasının güçlüğü, üretim yapılan bölgelerin çoğunun imar planlarının içinde kalması gibi sorunlar da üretim alanlarında artışı engelleyen unsurlardır.

Kamu elindeki kullanılmayan nitelikli arazilerin uzun dönemli kiralama ile süs bitkileri üreticilerine tahsisi ve üretimin bir araya toplanması, sektörü arazi konusunda rahatlatacaktır. Kümelene modelinin en güzel örneğini oluşturacak olan organize tarım bölgeleri konusunda, sektörümüzün oldukça uygun olduğu düşünülmektedir. Kurulacak süs bitkileri organize tarım bölgeleri, üretimden pazarlamaya, girdi temininden ARGE'ye kadar sektörün tüm paydaşlarını bir araya toplayacaktır.

Süs Bitkileri Üretim Alanları (da)											
Faaliyet Alanı	2002*	2009*	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
Kesme Çiçekler	10.097	15.434	10.973	10.874	11.213	11.047	11.374	11.826	11.949	11.748	11.920
İç Mekân Süs Bitkileri	800	1.769	998	1.127	721	1.105	1.081	1.465	1.312	1.650	2.081
Dış Mekân Süs Bitkileri	8.017	19.611	33.853	35.071	35.724	32.421	35.996	32.293	34.721	36.263	37.307
Çiçek Soğanları	256	755	543	788	1.147	553	568	613	597	426	494
Toplam	19.170	37.569	47.009	47.860	48.805	45.127	49.019	46.197	48.580	50.089	51.803

Kaynak: *GTHB, **TUİK

2.2. Üretim Miktarı ve Değeri

Sektöre ait üretim alanları 2013 yılında TUİK verilerine dâhil olmuştur. Ancak her ürün grubunun alt başlıklarına dair veriler yetersizdir. Bu durum sektörün kayıt altına girmesiyle doğru orantılı olarak artacak, daha sağlıklı ve detaylı olacaktır. 2018 yılında ürün gruplarına göre üretim miktarları ise şu şekilde gerçekleşmiştir.

Üretim Miktarları			
Ürün Grubu	2017 (Adet)	2018 (Adet)	% Değişim
Kesme Çiçekler	1.050.584.960	1.055.783.642	0,5
İç Mekân Süs Bitkileri	56.049.665	60.149.981	7,3
Dış Mekân Süs Bitkileri	490.559.391	507.183.040	3,4
Çiçek Soğanları	21.833.825	88.657.000	306,1
Toplam	1.619.027.841	1.711.773.663	5,7

Kaynak: TUİK

2018 yılı süs bitkileri üretim değeri yaklaşık 5,5 – 6 milyar TL'dir. SÜSBİR olarak TUİK'le üretim değeri ve ürün fiyatları konusunda çalışmalarımız devam etmektedir. Önümüzdeki yıllarda süs bitkileri sektörü için de TUİK'den daha ayrıntılı bilgiler elde etmek mümkün olacaktır.

İllere Göre Süs Bitkisi Üretim Alanları(da)											
İl	2005*	2009*	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
İzmir	7.208	7.803	7.257	7.343	9.652	9.269	13.899	14.347	16.227	15.458	16.251
Sakarya	3.698	7.128	18.785	13.067	11.325	12.544	12.643	10.512	10.690	10.996	10.806
Antalya	5.490	5.057	5.054	5.153	5.200	5.637	5.687	5.539	5.590	5.577	5.959
Yalova	4.444	6.952	4.502	10.146	2.828	2.730	2.792	2.875	2.746	3.275	3.560
Bursa	1.333	3.220	2.748	3.712	2.986	3.170	3.250	2.839	2.873	2.892	2.989
İstanbul	1.609	770	747	681	598	496	528	340	515	515	554
Diğer	2.592	6.640	707	6.381	16.216	11.283	10.221	9.746	9.940	11.376	11.682
Toplam	26.376	37.569	47.009	47.860	48.805	45.128	49.019	46.198	48.581	50.089	51.803

Kaynak: *GTHB, **TUİK

3. İSTİHDAM

Süs bitkileri sektörü emek yoğun bir sektördür. Tarımın diğer alt sektörlerine göre işgücü ihtiyacı fazladır. Sektördeki genel kabul, seralar için dekara 3 kişi, açık alanda ise dekara 1 kişi olarak hesaplanmaktadır. Teknoloji yoğun olarak kullanılsa dahi sektörün her zaman işgücü potansiyeli yüksek olacaktır.

Sektördeki emek yoğun iş gücü, istihdama artı değer katmaktadır. Sektördeki doğrudan istihdam 78 bin civarındayken dolaylı istihdam 500 bine yaklaşmaktadır.

İstihdam konusunda sektörün en büyük problemi üretimin her aşamasında gerek teknik gerekse ara eleman konusunda yetişmiş kalifiye personel eksikliğidir.

Nitelik ara eleman yetiştirme konusunda Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından hazırlanan ve Süs Bitkileri Yetiştiricisinin sahip olması gereken asgari becerileri tanımlayan standart 22 Haziran 2017 tarihinde Resmi Gazete’ de yayınlanmıştır. Ulusal Meslek Standardına uygun olarak sektörde çalışanlara ‘Mesleki Yeterlilik Belgesi’ nin SÜSBİR Tarafından verilmesi konusunda Mesleki Yeterlilik urumu ile çalışmalarımız devam etmektedir.

Ayrıca nitelikli ara eleman yetiştirilmesi konusunda SÜSBİR AKADEMİ açılması ve böylece dezavantajlı gruplara meslek edindirme ve ara eleman sorunu çözme yönünde proje çalışmalarımız da devam etmektedir. SÜSBİR bu proje ve çalışmalarını için de desteğe ihtiyacı vardır.

4. DIŞ TİCARET

Süs bitkileri sektörü gelişmeye paralel olarak her yıl dış ticaret hacmini de genişleten bir sektördür. Son 3 yılda sektör, yaklaşık 150 milyon dolarlık bir dış ticaret hacmi yaratmıştır.

Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri Dış Ticareti(1000\$)														
Ürün Grubu	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Çiçek Soğanları	2.146	5.794	2.001	7.100	1.938	7.371	1.576	9.995	1.708	9.093	1.293	6.846	1.744	5.477
Canlı Bitkiler	29.335	50.312	34.080	74.829	34.155	71.371	32.414	58.128	22.924	66.580	24.619	66.500	24.957	45.720
Kesme Çiçek	30.150	2.012	28.190	2.563	32.018	6.342	28.301	4.883	27.731	4.129	28.851	3.529	34.155	3.261
Bitki Yaprak Dalları vs.	6.617	683	6.811	635	6.476	719	6.628	704	7.102	735	7.221	713	7.820	969
Çiçek Tohumları	2.963	4.976	3.597	8.447	3.622	7.153	2.703	6.252	2.915	6.109	2.697	6.694	2.562	5.514
Toplam	71.212	63.778	74.680	93.573	78.209	92.956	71.621	79.962	62.379	86.646	64.682	84.282	71.239	60.941

Kaynak: TUIK

Türkiye bulunduğu coğrafyada gelişen ekonomiler ve yeniden şekillenen komşu ülkelere sahiptir. Bu bağlamda; Türk Cumhuriyetleri ve Kuzey Afrika ülkeleri hedef pazarlardır. Bu pazarları kazanmak ve genişletmek üretime ve ihracata yönelik politikalara bağlıdır. Son iki yıldır Avrupa Ülkelerine de ihracat başlamıştır. Sektörün kesme çiçek den sonra ürün bazında ihraç ettiği bitkiler, Leylandi, mavi selvi, limoni selvi, taflan, mazi, ıhlamur vb.

Süs bitkilerinde 2017 yılı ithalatı 84,2 milyon dolar civarındadır. En fazla ithalat canlı bitkiler faslında gerçekleşmektedir. Bu faslında saksılı iç mekân süs bitkileri, ağaçlar, fide ve fidanlar

bulunmaktadır. Bu fasıldaki ithalat artışının en önemli sebeplerinden birisi büyüyen şehirlerdeki çevre ve peyzaj çalışmalarıdır.

İthalatta üretim materyali(fide, fidan) dışında özellikle sektörün en büyük alıcısı konumunda olan belediyelerin tercih ettiği büyük ağaçlardır. Yurt içinde bu ağaçların yetiştirilmesi elbette mümkündür. Ancak tercih edilen bu ağaçların yetişmesi üretimde en az 10 yıl finans desteği istemektedir. Sektöre yönelik ciddi bir destek olmadığı düşünüldüğünde ve belediyelerin de görseelliği ön planda tutarak daha küçük fidanlardan yana tercihlerini kullanmadıkları sürece, büyüyen ve gelişen şehirlerde ithal ağaçları görmek mümkün olacaktır.

Yerel yönetimlerin çevre düzenlemelerinde kullanılacak bitkiler konusunda uzun dönemli planlamalar yaparak yayınlaması yerli üretimi teşvik edecektir. Sektöre uygun politika ve planlamalarla, her bölgeye uygun ve istenilen boyutlarda bitki yetiştirilebilecek böylece Avrupa üreticisine aktarılan milyonlarca dolar ülkemizde kalacaktır.

Ülkemiz, önemli avantajlarına rağmen dünya süs bitkileri ticaretinden gereği kadar pay alamamaktadır. Türkiye süs bitkileri ihracatı henüz istenilen seviyelerde değildir.

Süs bitkileriyle ilgili farklı kurumlar arasında iyi işleyen bir koordinasyon sistemi ile ithalat ve ihracat aşamalarında bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması ve hızlandırılması, analiz ücretlerinin makul seviyelere çekilmesi, ihtisas gümrüklerinin açılması, sektörün dâhilde işleme rejimi kapsamına alınması gibi teşvik ve tedbirler, sektörün ihracat rakamlarını hızla yukarı taşıyacaktır.

5-ÜRETİM VE PAZARLAMA

Süs bitkileri sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin, değişen dünya konjonktüründe yeni pazarlama tekniklerini kullanarak, rakipleri karşısında pazarda rekabet edebilmeleri için gerekli tutunma, tanıtım, pazarlama stratejileri ve pazarlama iletişim kanallarını en iyi şekilde kullanması gerekmektedir.

Sektörde üretim yapılan araziler küçük ve parçalıdır. Ayrıca, pazarlama ve ulaşım sorunu nedeniyle işletmelerin yerleşim birimlerine yakın kurulması tercih edilmektedir. Bu durum, arazi edinmeyi güçleştirmekte ve yüksek fiyatlar ödemeyi zorunlu kılmaktadır. Kiracılık yoluyla yapılan üretimle, yeni teknik ve teknolojilerin kullanılmasında ve büyük kuturlu ağaçların yetiştirilmesinde üreticiler zorlanmaktadır. Zira bir süre sonra bu arazilerden çıkmak durumunda kalabilmektedir.

Üretim alanlarının arttırılması için nitelikli kamu arazilerinin uzun dönemli kiralanmasında sektöre yönelik olarak Maliye Bakanlığı tarafından Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte yapılan değişiklik olumlu bir gelişmedir.

Üretim ve pazarlama alanında yaşanan sıkıntıları gidermek için üretim bölgelerinde “Organize Tarım Bölgeleri” kurulması ve bu bölgelerde mezat alanlarının oluşturulması gerekmektedir.

Üretim ve pazarlamada farkındalık yaratılması amacıyla kamu spotları hazırlanması, çıkarılan süs bitkileri kalite standartlarının kullanımının yaygınlaşması, peyzaj tasarım projelerinde yerli bitki kullanılması için peyzaj mimarlarının gerekli hassasiyeti göstermeleri ve ilgili meslek odalarının bu konuda mensuplarını teşvik edici olmaları iç tüketimi ve pazarı büyütecektir.

Pazarlama konusunda; SÜSBİR, üreticilerin bilgisayarlarından ve mobil telefonlarından giriş yapıp, kendi ürün ve stok bilgilerini girebilecekleri, ürün arayarak farklı üreticilerin ürünlerine ve iletişim bilgilerine kolaylıkla erişebilecekleri, bir ‘Süs Bitkileri Ürün Anons Portalı’ nı faaliyete geçirmiştir. Sektöre pazarlama konusunda artı değer katacak olan Portal üyeleri her geçen gün artmaktadır.

Portal ayrıca Belediyelerin ve sektör tedarikçilerinin kullanımına da açılmıştır. Belediyeler Portal’a girdiğinde Portal üyesi firmaların eklemiş oldukları ürünleri görebilmekte, il, bitki ve firma bazında arama yaptırabilmekte ve bitki ihtiyaçlarına dair ilanları portal üzerinden yayınlatabilmektedir. Sektörde kamu alımlarının büyüklüğü göz önüne alındığında Portal’ın belediyelerin kullanımına açılmış olması önemli bir gelişmedir. SÜSBİR Portal geçtiğimiz günlerde Tedarikçilerin de kullanımına açılmıştır. Üretim girdisi satan saksı, torf, toprak, makine ve ekipman, bitki besleme ve bitki koruma ürünleri pazarlamacıları da artık Portal üzerinden üyelerle buluşabilmekte, üreticiler ihtiyaç duydukları malzemeye kolayca ulaşabilmektedir.

Firmaların pazardaki mevcut durumlarını korumaları ya da geliştirmeleri açısından diğer bir araç olan fuarların gerekliliği de bir gerçek olup, özellikle ihtisas fuarları önümüzdeki yıllarda da işletmelerin yürüttüğü önemli pazarlama faaliyetlerinden biri olmayı sürdürecektir.

Türkiye’nin süs bitkileri açısından doğal kaynak zenginliği ve üretim potansiyeli dikkate alındığında kaynakları değerlendirebilmek ve bu potansiyeli harekete geçirebilmek, bu konuda eğitim almış meslek mensupları ile mümkündür. Ağaçlardan çalılara, çok farklı nitelikteki otsu bitkilere kadar çeşitlilik gösteren dış mekân, iç mekân ve kesme çiçek olarak değerlendirilebilen süs bitkilerinin üretimini, yetiştirmesini ve pazarlamasını temel alan, lise ve üniversite seviyesinde eğitim programları oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

6- SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜNDE DESTEKLER

Son yıllarda temsil gücünün ve farkındalığının artmasıyla birlikte, sektörün tarımın diğer kolları gibi devlet tarafından tarımsal bir faaliyet olarak algılanması, sektörün faydalanabileceği devlet desteklerinin önünü açmaya başlamıştır. Bu desteklerden yararlanılması işletmelerin devamı, modernizasyonu ve geleceğe dönük yatırımlarla büyüyebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Ancak halen süs bitkileri sektörü için oluşturulmuş bir destekleme modeli bulunmamaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin finans ihtiyaçlarının temininde özellikle devlet bankaları tarafından sektöre uygun modellerin geliştirilmesi gerekmektedir. Uzun vadeli(en az 10 yıl ve üzeri gibi) yatırım ve işletme kredilerinin sağlanması, tarımsal kredilere ulaşımın kolaylaştırılması, teminat şartlarının hafifletilmesi, ödeme planlarının kullanıcıya göre şekillendirilmesi; üreticilerin sera, tesis yapımı ve modernizasyonu ile büyük boylu ve kuturlu ağaç yetiştirmeye yönelik yatırımlarının önünü açacak, işletmelerin teknik altyapılarını güçlendirecektir.

Organize tarım bölgeleri ve sektör adına ilk kez SÜSBİR'in yürüttüğü kümelenme gibi oluşumların teşvik ve destek görmesi, üretimin yoğun olduğu yerlerde mezarların kurulmasına yönelik desteklerin sektöre sağlanması hem girdi maliyetlerini düşürecek hem de üretilen ürünün pazarda hak ettiği değerden satılmasını sağlayacaktır.

Mevcut destekleme araçlarından iyi tarım uygulamalarında sektörümüzün faydalanabileceği destekleme miktarı 100 TL/dekar'dır. Bu miktar çok geniş bir üretim desenine sahip olan sektörün ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktır.

Tarım sigortaları(Tarsim) kapsamı genişletilmiş olsa da halen sektörün ihtiyacını tam olarak karşılar nitelikte değildir. TKDK, TAGEM ve TÜBİTAK desteklerinde proje çağrı konuları sektörün ihtiyaçlarını karşılamamakta, IPARD destekleri süs bitkileri üretiminin yoğunlaştığı illerde verilmediğinden desteklerden süs bitkisi üreticisi yeterince yararlanamamaktadır.

Sektöre verilecek 25 milyonluk destek tarım destek bütçesinin ancak %0,20'si kadardır.

Minimum **500 TL/dekar** değerinde bir destek sektördeki kayıtlı işletmeler için hareketlendirir. TUIK verilerine göre **50 bin dekarlık** üretim alanlarının hepsi bu desteklemeyi alsa dahi **25 milyon TL** sektörün alacağı toplam destek miktarıdır ki bu da tahmini üretim

rakamımızın % 0,8 ine tekabül etmektedir. Hayvancılık sektöründe bu destekleme rakamı, sektör üretim cirosunun % 7 si, tohumculuk sektöründe % 5 i olduğunu bildiğimizden, makulün çok altında bir seviyede olduğunu görebiliyoruz.

Görüldüğü gibi mevcut destek kalemleri ve modelinin süs bitkileri sektörünün ihtiyaçlarına cevap verebildiğini söylemek mümkün değildir. Sektörün tamamını kapsayan ve ihtiyaçlarına yönelik yeni bir destekleme modeli yukarıda sıraladığımız sorunları çözecek ve hem sektörün kayıtlar altına girmesini sağlayacak, hem de sektöre ivme kazandıracaktır.

7- SÜSBİTKİLERİNDE TARIM SİGORTASI UYGULAMASI

Süs bitkileri sektörü büyük bir bölümü TARSİM'den faydalanamamaktadır. Avrupa üreticisi ile rekabette olan üreticilerimizin ürünlerini sigorta ettirememesi, son yıllarda sıkça yaşanan doğal afetler karşısında üreticimizi çaresiz bırakmaktadır.

Mevcut durumda kesme çiçekler ve sera da üretim yapanlar TARSİM kapsamında sigortalanabilmektedir.

Seralarda sigorta ise aslında ürün değil, sera ile birlikte üründe zarar görmüşse sigorta kapsamına alınabilmektedir. Mevsimlik çiçek üreten üreticilerin sigorta poliçesini düzenlerken ürettiği ürün ile zararın meydana geldiği dönmedeki sera da aynı ürün olmayabilir. Bu durumda ürün yine sigorta kapsamında değerlendirilmemektedir. Özellikle mevsimlik üretimlerinde yılda iki- üç döngü olmaktadır ve poliçeler buna göre düzenlenmelidir.

Sektörümüzün hızla gelişen dış mekan (ağaç ve çalılara ilişkin) üretimlerine yönelik sigorta bulunmamaktadır. TUIK rakamlarına göre 36 bin dekada açık alanda üretim yapılmaktadır. Genellikle çok yıllık ürün olan açık alan üretimlerinin bitki yetiştirme ortamı, yetiştirme şartları (saksıda üretim, tüplü üretim, doğrudan dikim vb), ürün özellikleri irdelenerek sigorta kapsamına alınmalıdır.

8-KAYIT DIŞILIK

Kayıt dışılık sektörün önemli sorunlarının başında gelmeye devam etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren herkesin, 5553 sayılı Kanun gereği faaliyet yaptığı alanla ilgili birliğe üye olması zorunludur. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın süs bitkisi üreticisi olarak yetkilendirdiği kişilerin %85'i SÜSBİR'e üyedir. Bu rakam SÜSBİR 'in bilinirliğinin artması ve Tarım ve Orman Bakanlığı'nın SÜSBİR üyeliğinin takipçisi olması sebebiyle günden güne artmakta ancak henüz %100'lük seviyeye ulaşılmamıştır.

Bu durum; piyasada haksız rekabetin doğmasından, plansız üretim neticesi ürün fiyatlarının düşmesine, standart ve kalite dışı üretimden, kayıtlı üreticilerin haklarının çiğnenmesine, sektörle ilgili elde sağlam verilerin olmaması ve geleceğe yönelik plan ve ön görülerin yapılamamasından, sektörün devlet nezdinde ciddiyet kaybetmesine kadar birçok olumsuzluğa yol açmaktadır.

Sektörün sorunlarına daha etkin çözümlerin bulunması amacıyla sektörde faaliyet gösteren üreticilerin tamamının kayıt altına alınmasında, en başta devlet teşvik ve desteklerinin büyük önemi vardır.

Üreticilerin kayıt altına alınmasında kolaylaştırıcı etki sağlayacak teşviklerin(üretim girdileri maliyetlerini düşürecek vb.) verilmesi, üreticinin vergi yükünü hafifletmek(sektördeki KDV oranının düşmesi gibi.), mevzuattan kaynaklanan sorunların giderilmesi ve yasal boşlukların doldurulmasına dair düzenlemelerin biran önce yapılması üreticileri kayıt altına girmeye teşvik edecektir.

Günümüz şartlarında; Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı olarak, sektörde sorumluluk üstlenecek, yeterli ve etkili denetimlerle kayıt dışılığı önleyecek ve sorunlara çözüm üretebilecek, sektörel verileri işleyip üretim planlaması yapabilecek bir birimin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı, koordinasyon görevi üstlenecek bir Süs Bitkileri Daire Başkanlığı ve ona bağlı olarak, özellikle ülkemizdeki süs bitkileri üretim alanlarının önemli bir kısmını bulunduran illerde(İzmir, Antalya, Yalova, İstanbul, Bursa, Sakarya, Adana, Mersin vb.) Süs Bitkileri Şube Müdürlükleri kurulması ve konu ile yakından ilgili bölüm mezunlarından oluşan, yerinde değerlendirme(üretim alanı, üretim miktarı, cins, tür ve çeşitler vb.) yapabilecek nitelikte personelin buralarda görev yapması önem taşımaktadır.

Küçük aile işletmelerini kurumsallaşmaya yöneltecek teşvik ve tedbirler üretimde verim ve kalitenin artması ve küçük işletmelerin kayıt altına girmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

9-KDV

Süs bitkilerinde uygulanan KDV oranları farklılıklar göstermektedir. Sektördeki büyük firmalar KDV mahsubu yapabilirken, küçük üretici ve firmalar KDV mahsubu yapamadığından ticarette ya olduğundan daha düşük değerde gösterilmekte ya da faturalandırılmamaktadır.

Üstelik tohumculuk mevzuatının altında yer alan süs bitkileri sektörü, KDV yönünden bu mevzuatın kapsadığı tüm ürünlerden de farklı bir uygulamaya tabii tutulmaktadır.

Tohumculuk kanunu kapsamında faaliyet gösteren Alt Birliklerin(tohum, fide, fidan) kapsadığı ürünlerde KDV oranları %1 ile %8 oranında değişmektedir.

KDV oranlarına ilişkin 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde iki ayrı liste bulunmaktadır. EK-1 listesine (%1), EK-2 listesine (%8), bu listeler dışında kalanlar için (%18) KDV oranı uygulanmaktadır. Buna göre;

- ✓ Bazı tohumlar ve sertifikalı meyve fidanlarına (%1),
- ✓ Sebze tohumları, fideleri ve çilek fidesine (%8),
- ✓ Çiçek tohumları, soğanları ve süs bitkilerine (%18)

KDV oranları uygulanmaktadır.

5553 Sayılı Tohumculuk Kanunu ve alt mevzuatıyla üretim ve ticareti düzenlenen süs bitkileri ve süs bitkileri çoğaltım materyalleri için geçtiğimiz yıllarda Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) ve Tarım ve Orman Bakanlığı ortak çalışmalar yürüterek ekli Bakanlar Kurulu Kararını taslak olarak hazırlamışlardır.

Süs bitkileri sektörünün gerek yurtiçi üretimin artırılması gerekse uluslararası rekabet açısından güçlendirilmesi için uygulanan farklı KDV oranlarının yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Bu düzenleme ile hedeflenen standart uygulamayla birlikte, tohumculuk sektörünün üretim kolları ve ürün grupları arasındaki haksız rekabetin önlenmesi sağlanmış olacaktır.

Ayrıca, bitkisel üretimin temel girdisi olan tohumluğun düşük oranda vergilendirilmesi, Tarım ve Orman Bakanlığı politikası gereği, başta üreticiler ve tüketiciler olmak üzere tüm tarım sektörünün desteklenmesi açısından da önem arz etmektedir.

Sonuç olarak KDV oranlarındaki bu farklılıklar giderilmeli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu çerçevesinde etiketlenen süs bitkilerinin 2007/13033 BKK'nın Ek2 listesine alınmak suretiyle %8 KDV oranından işlem görmesi sektör tarafından talep edilmektedir.

10- SEKTÖRDE KALİTE STANDARTLARI

Günümüzde, uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin yolu, belirli plan ve programlar dâhilinde, standartlara uygun, seri, yüksek verimlilikte, kaliteli mal ve hizmet üretiminden geçmektedir.

Sektörde büyük bir eksiklik olan uluslararası standartlarla uyumlu “Türkiye Süs Bitkileri Standartlarının” oluşturulması amacıyla SÜSBİR çalışmalar yürütmüş ve hazırlanan “Kalite Standartları Tavsiye Raporu” TSE’ne verilmiştir.

TSE tarafından Süs Bitkileri Kalite Standartları, Süs Bitkileri –Terimler ve Tanımlar, Süs Bitkileri-Fide ve Fidanlar- Biçim, Kodlandırma ve Ölçülendirme, Süs Bitkileri-İsimlendirme başlıkları altında 3 standart halinde çıkarılmıştır.

Çıkarılan bitki standartları her türlü kamu alımlarında ve ihalelerde alıcı ve satıcının ortak lisansı haline gelecek olup, standart ve kaliteli ürünün artmasından, işletmelerin altyapılarını güçlendirmeye, sektörün yurt içinde talepleri ve müşteri memnuniyetini karşılamaktan, uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artmasına kadar birçok alanda ivme kazandıracaktır.

TSE tarafından oluşturulan standartların sektörde ortak dil olarak kullanımı sağlamak ve peyzaj teknik şartnamelerinde bütünlük oluşturulması amacıyla bir komisyon kurulmuştur. SÜSBİR'in koordinasyonunda çalışmalarına devam eden komisyon standartların yaygınlaştırılması ve şartnamelerde bütünlük sağlanması için faydalı olacaktır.

11-AR-GE

Ülkemiz; farklı gen merkezlerinin (Akdeniz ve Orta Doęu) ve üç ana floristik bölgenin (Avrupa-Sibirya, Akdeniz, İnan-Turan) kesiştiği bir noktada bulunmasından dolayı zengin bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Bitki türleri bakımından sahip olduğumuz zenginliğin yanı sıra, endemik bitki oranının oldukça yüksek olması ülkemiz için bir ayrıcalıktır. Böylesine zengin genetik kaynağı barındıran ülkemiz, süs bitkisi olarak değerlendirilen birçok türün de ana vatanıdır.

Ülkemizde süs bitkileri konusunda yapılan araştırma ve araştırmacı sayısı oldukça az olup, yapılan Ar-Ge çalışmalarının da tamamına yakını kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı araştırma enstitülerinde yapılmaktadır.

Ar-Ge çalışmalarının gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de özel sektör tarafından yapılması, süs bitkileri sektörünün gelişmesi ve geleceği açısından son derece önemlidir.

Son yıllarda Ar-Ge' nin bir kolu olan süs bitkileri ıslahı konusunda sevindirici gelişmeler yaşanmaktadır. Şakayıkta(Paeonia spp.) çeşit geliştirme, Türkiye geofitlerinin kültüre alınması, yeni tür ve çeşitlerin sektöre kazandırılması, karanfil, gül, zambak, lale, siklamen ve çim gibi önemli türlerde yapılan ıslah çalışmaları süs bitkileri sektörü için oldukça önemlidir. Buna rağmen sektördeki Ar-Ge çalışmaları halen çok yetersizdir.

Üretim materyallerinde dışa bağımlılığın son bularak, süs bitkileri üretimi ve ihracatında bölgesinde lider, uluslararası pazarlarda ciddi pay ve söz sahibi olabilmek için; özel sektör, üniversite ve kamu araştırma kurumlarının bir an önce, Ar-Ge çalışmalarını koordine ederek,

eşgüdüm içerisinde başta bitki ıslahı ve çeşit geliştirme olmak üzere, ülkemizin Ar-Ge önceliklerini, ihtiyaçlarını ve stratejilerini belirleyip, bir Ar-Ge politikası oluşturmaları gerekmektedir.

Kuraklığa ve kısıtlı bakım şartlarına dayanıklı türlerin ve çeşitlerin geliştirilmesine(özellikle çim tohumları) öncelik verilmeli, süs bitkileri sektöründe önem arz eden türlerde uzun süreli ıslah çalışmaları için gen havuzu oluşturulmalı ve ülkemiz florasında istilacı olabilecek yabancı türlerin ithalatının önlenmesi için tedbirler alınmalıdır.

Ülkemizin pazar ülkelere yakınlığı gibi avantajlarını katma değere dönüştürmeye ve ihracatta deniz yolu taşımacılığını geliştirmeye yönelik araştırma çalışmalarının, diğer Ar-Ge faaliyetleriyle beraber yürütülmesi, ülkemizin önemli bir lojistik üs konumuna gelmesine katkı sağlayacaktır.

12- GELECEK VİZYONU

Dünyada süs bitkileri sektöründe, gittikçe daha fazla ülkenin, ucuz işgücü, iklimsel özellikler ve bölgesel yakınlık vb. avantajlarını kullanarak, dış ticaret hacmi 40 milyar doları bulan süs bitkileri üretim ve ticaretindeki yerini genişletmeye ve sağlamlaştırmaya çalıştığı görülmektedir. Çin gibi ülkelerde çok geniş üretim alanları, Avrupa Birliği ülkelerinde ise birim alandan elde edilen rekor düzeydeki üretim değeri ve kalite, hızlı bir büyüme içinde olan dünya süs bitkileri sektöründe rekabeti gittikçe zorlaştırmaktadır.

Türkiye’de ise süs bitkileri sektöründe tüm faaliyet alanlarında önemli üretim alanı artışları ortaya çıkmış, ihracat artmış, ürünler çeşitlenmeye başlamış ve alternatif pazar arayışlarında önemli gelişmeler elde edilmiştir.

Ülkemizdeki işletmelerin yapısal özelliklerinin iyileştirilmesi, teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, standartlara uyum ve pazar isteklerini dikkate alan bir ürün çeşitliliği politikasının izlenmesi ile iç tüketimin artırılması, sektörü ulusal ve uluslararası düzeyde sağlam bir noktaya taşıyacaktır.

Her şeyden önce sektörün mevcut durumu analiz edilerek uluslararası pazarlarda rekabet edebilme stratejileri belirlenmelidir.

SÜSBİR’ in, sektörün geleceğine yön verecek stratejileri belirlemek için, TÜBİTAK-TÜSSİDE(Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü) ile birlikte yürüttüğü ve yaklaşık bir buçuk yıl süren “Süs Bitkileri Sektörünün Stratejik Planı” hazırlanmıştır.

Hazırlanan bu stratejik plan, süs bitkileri sektöründe uygulanabilir etkin stratejiler ve politikalar ile farkındalık oluşturacak ve getirilecek yenilikçi perspektifle;

- Üretimin,
- İhracatın,
- Verimliliğin,
- Kullanım alanlarının,
- Katma değer,

artırılarak, bölgesel kalkınmanın ve ülkemizin bölgesel ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak sektörün geleceğine ışık tutacak önemli bir belgedir.

Son on yılın üretim alanları ve dış ticaret verilerindeki değişimler, önümüzdeki yıllar için Türkiye süs bitkileri sektörünün gelişen şartlara ayak uydurabilen, dinamik ve arayış içinde bir yapı gösterdiğini ortaya koymuştur. Türkiye süs bitkileri sektörünün gelişmesi ve uluslararası pazarda söz sahibi olabilmesi, sektörün iç dinamiklerinin, ülkemizin biyolojik zenginliği, iklimsel ve coğrafi avantaj ve fırsatları kullanılarak harekete geçirilmesi ve çağın gereklerine uygun stratejilerle yönlendirilmesine bağlıdır.

Doğru ve sürdürülebilir devlet destekleme politikalarıyla birlikte teknoloji kullanımına dayalı kaliteli ve uluslararası standartlarda üretim, birliktelik ve örgütlülük, Ar-Ge ve yenilikçilik, pazarlama stratejileri ve gelişmiş bir dağıtım ağı, bir sistem bütünlüğü içinde çalıştığında süs bitkileri sektörünü yakın gelecekte uluslararası bir aktör haline getirecektir.

Vizyonumuz, ekolojik ve lojistik avantajlarımızı kullanarak, kaliteli üretim ile ülkemizi süs bitkileri üretim ve pazarlama üssü yapmaktır.